

Φραγκφούρτη, Ίανουάριος 1934

Στό όνειρο ταξίδευα μαζί μέ τήν G.* μέ ένα μεγάλο, πολυτελές λεωφορεϊο, πού άπό τήν Ποντρεζίνα κατέβαινε στό Οϋντερενγκαντίν στήν Έλβετία. Τό λεωφορεϊο ήταν σχεδόν γεμάτο και δέν έλειπαν οί γνωστοί μας, ανάμεσά τους ή πολυταξιιδεμένη σχεδιάστρια Ρ. και ένας μεγαλύτερης ήλικίας καθηγητής-βιομήχανος μαζί μέ τή γυναίκα του. Τό λεωφορεϊο δέν άκολουθοϋσε όμως τόν έπαρχιακό δρόμο του Ένγκαντίν, αλλά μία διαδρομή κοντά στήν ιδιαίτερη πατρίδα μου: μεταξύ του Καίνιγκσταϊν και του Κρόνμπεργκ. Στή μεγάλη στροφή τό λεωφορεϊο άνοιχτηκε πολύ στή δεξιά λωρίδα και μία μπροστινή ρόδα βρέθηκε για λίγο –άλλά μου φάνηκε πολύ– στόν άέρα, πάνω άπό τήν τάφρο. «Τό ξέρω καλά», είπε, ένήμερη, ή πολυταξιιδεμένη σχεδιάστρια, «θά πάει έτσι για λίγο, έπειτα τό λεωφορεϊο θά ανατραπεϊ και κανέννας δέν θά βγεϊ ζωντανός». Τήν ίδια στιγμή τό όχημα ανατράπηκε. Στή συνέχεια βρέθηκα ξαφνικά πάλι όρθιος, άπέναντι στήν G., και οί δυό ήμασταν σώοι και άβλαβεϊς. Ένοιωθάνά κλαίω καθώς έλεγα: θά μου άρεσε νά ζήσω κι άλλο μαζί σου. Και τότε μόνο διαπίστωσα ότι τό σώμα μου είχε κατασυντριβεϊ. Πεθαίνοντας ζϋπνησα.

* Gretel/Γκρέτελ, σύζυγος του Άντόρνο.

’Οξφόρδη, 9 ’Ιουνίου 1936

’Ονειρο: ’Εμφανίσθηκε μπροστά μου ἡ ’Αγκατε* καὶ περιλυπη εἶπε: Παλαιότερα, παιδί μου, σοῦ ἔλεγα πάντοτε ὅτι μετὰ θάνατο θά ξαναἰδωθοῦμε. Σήμερα μπορῶ νά σοῦ πῶ μόνο: δέν τό ξέρω.–

’Οξφόρδη, 10 Μαρτίου 1937

Βρέθηκα στό Παρίσι, χωρίς καθόλου χρήματα, ἀλλά ἤθελα νά πάω σέ ἕνα ιδιαίτερα κομψό μπουρδέλο ὀνόματι Maison Drouot (στήν πραγματικότητα τό Hôtel Drouot εἶναι ὁ πιό ξακουστός οἶκος πλειστηριασμῶν γιά παλαιά ἀντικείμενα). Παρακάλεσα τόν Friedel** νά μοῦ δανείσει χρήματα: 200 γαλλικά φράγκα. Πρὸς μεγάλη ἐκπληξη μοῦ τά ἔδωσε, ἀλλά μοῦ εἶπε: σοῦ τά δίνω μόνον ἐπειδή στό Maison Drouot μπορεῖ νά φάει κανείς τόσο ἐξαιρετικά. Καί ὄντως ἐκεῖ στό μπάρ, χωρίς νά δῶ οὔτε ἕνα κορίτσι, ἔφαγα ἕνα beefsteak καί εὐχαριστήθηκα τόσο πολύ πού ξέχασα ὅλα τά ἄλλα. Συνοδευόταν μέ μία ἄσπρη σάλτσα.

’Ενα ἄλλο ὄνειρο, πιό πρὶν τήν ἴδια νύχτα, σχετιζόταν μέ τήν ’Αγκατε. Μοῦ εἶπε: παιδί μου, μή μοῦ θυμώσεις,

* Agathe, θεία τοῦ ’Αντόρνο.

** Πιθανότατα ὁ Siegfried Kracauer.

ἀλλά ἂν εἶχα δυό πραγματικές κοιλάδες*, θά ἔδινα γι' αὐτές ὅλη τή μουσική τοῦ Σουμπερτ.

Λονδίνο 1937

(ὅταν ἔγραφα τό «Δοκιμή πάνω στὸν Βάγκνερ»)

Τό ὄνειρο εἶχε ἕναν τίτλο: «Ἡ τελευταία περιπέτεια τοῦ Ζήγκφρηντ» ἢ «Ὁ τελευταῖος θάνατος τοῦ Ζήγκφρηντ». Διαδραματιζόταν πάνω σέ μιά ἐξαιρετικά μεγάλη σκηνή, πού δέν παρίστανε ἕνα τοπίο, ἀλλά ἦταν ὄντως τοπίο: μικροί βράχοι καί πολλή βλάστηση, περίπου ὅπως στά φηλά βουνά κάτω ἀπό τά ὄρεινά λιβάδια. Ὁ Ζήγκφρηντ διέσχιζε αὐτό τό τοπίο-σκηνή πρὸς τό βάθος, συνοδευόμενος ἀπό κάποιον πού δέν μπορῶ πιά νά τόν θυμηθῶ. Ἡ ἐνδυμασία του ἦταν ἐν μέρει ἡ μυθική, ἐν μέρει σύγχρονη, ἴσως ὅπως σέ μιά πρόβα. Τελικά βρῆκε ὡς στόχο τόν ἀντίπαλό του, μιά μορφή μέ τή στολή τοῦ καρβαλάρη: γκριζοπράσινο λινό ἔνδυμα, παντελόνι ἱππασίας καί καφετιές μπότες. Ἄρχισε νά παλεύει μέ αὐτόν, ἀλλά ἦταν φανερό ὅτι ἡ ἀναμέτρηση εἶχε τόν χαρακτήρα τοῦ ἀστείου καί συνίστατο κυρίως στό γεγονός ὅτι περιστρεφε τόν ἀντίπαλό του, πού τόν εἶχε συναντήσει κιόλας ξαπλωμένο, ὅπως στήν πάλη, κάτι πού αὐτός ἔμοιαζε νά τό δέχεται εὐχαρίστως. Σέ λίγο ὁ Ζήγκφρηντ κατάφερε νά τόν ξαπλώσει ἔτσι ὥστε

* Taler. Πρβλ. τά ὁμόηχα Taler (τάληρα) καί Teller (πιάτα).

νά άγγίξει καί μέ τούς δυό ώμους τό έδαφος, όποτε άνακηρύχθηκε ήττημένος ή παραδέχθηκε τήν ήττα του. Άπροσδόκητα όμως ό Ζήγκφρηντ τράβηξε άπό τήν τσέπη του σακακιού του ένα μικρό στιλέτο, πού τό είχε εκεί μέσα κρατημένο μέ έναν μικρό συνδετήρα, σάν στυλογράφο. Άπό πολύ κοντά πέταξε τό ξιφίδιο στό στήθος του άντιπάλου, σάν νά έπαιζε. Αύτός άναστέναξε δυνατά καί έγινε φανερό ότι έπρόκειτο για μία γυναίκα. Η ίδια έφυγε τρέχοντας καί είπε ότι τώρα πρέπει νά πεθάνει μόνη στό μικρό της σπιτάκι, αύτό είναι τό πιό βαρύ άπό όλα. Χάθηκε μέσα σέ ένα κτίριο πού έμοιαζε μέ εκείνα του οικισμού των καλλιτεχνών στή Ντάρμστατ. Ο Ζήγκφρηντ έστειλε εκεί τόν συνοδό του μέ τήν όδηγία νά ιδιοποιηθεϊ τούς θησαυρούς της. Στό βάθος έμφανίσθηκε ή Μπρυνχίλντε μέ τή μορφή του άγάλματος τής έλευθερίας τής Νέας Υόρκης. Σάν μία γκρινιάρρα σύζυγος φώναξε: «Θέλω ένα δαχτυλίδι, θέλω ένα όμορφο δαχτυλίδι, μήν ξεχάσεις νά τής τό άφαιρέσεις». Έτσι ό Ζήγκφρηντ άπέκτησε τό δαχτυλίδι των Νιμπελοϋνγκεν.

Νέα Υόρκη, Νοέμβριος ή Δεκέμβριος 1938

Όνειρεύτηκα ότι ό Χαίλντερλιν λεγόταν Χαίλντερλιν επειδή έπαιζε πάντοτε μία φλογέρα άπό κουφοξυλιά*.

* Holunderflöte, πού συνδέεται έδω μέ τό όνομα Hölderlin.